

«ΒΑΓΙΑ»: Ένας πολύτιμος «οδηγός» για την πρόληψη του σχολικού εκφοβισμού

Media: ΚΡΗΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ Page: 11 Published at: 27-10-2021
Author: Surface: 957.96 cm² Circulation: 0
Subjects:

Με το σχολικό εκφοβισμό να αποτελεί μια σύγχρονη μάστιγα που έχει σοβαρές επιπτώσεις στην ζωή και την καθημερινότητα τόσο των ίδιων των θυμάτων όσο και του ευρύτερου σχολικού περιβάλλοντος, οι πρωτοβουλίες και οι δράσεις με στόχο την καλλιέργεια ενός θετικού κλίματος και της συνεργασίας εντός των σχολείων αποτελούν την βάση για την πρόληψη και την αντιμετώπιση του.

Η επικεφαλής της συγγραφικής ομάδας του προγράμματος Σεξουαλικής Αγωγής «Παίζω με τον Φρίξο», το οποίο διακρίθηκε με το βραβείο Αριστείας και Καινοτομίας Εκπαιδευτικού Προγράμματος Σεξουαλικής Αγωγής - 2019, από τον Παγκόσμιο Οργανισμό για τη Σεξουαλική Υγεία, εκπαιδευτικός **Μαργαρίτα Γερούκη** ξεκινά ένα νέο «ταξίδι» μέσα από τη νέα συγγραφική της προσπάθεια «ΒΑΓΙΑ» ένα πρόγραμμα πρόληψης του σχολικού εκφοβισμού στο δημοτικό σχολείο, το οποίο κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Πατάκη. Πρόκειται για έναν πρακτικό «οδηγό» που έρχεται να καλύψει το κενό μεταξύ θεωρητικής και πρακτικής προσέγγισης για τον σχολικό εκφοβισμό μέσα από προτάσεις και δράσεις που απευθύνονται κυρίως στους εκπαιδευτικούς των σχολικών μονάδων για την πρόληψη του bullying στο δημοτικό σχολείο. Στόχος είναι το πρόγραμμα να υιοθετηθεί ευρέως και να εφαρμοστεί πρακτικά δημιουργώντας ένα ασφαλές περιβάλλον και συνεπώς ένα ασφαλές σχολείο, όπου τα μικρά παιδιά θα μπορούν να αναπτύξουν τις πτυχές της δημιουργικότητας τους και να θέσουν υγιείς βάσεις για το μέλλον.

Η κα **Γερούκη** σε συνέντευξή της στον **TEAM FM** και στον δημοσιογράφο **Γιάννη Καλατζάκη**, μίλησε για την νέα της συγγραφική δουλειά, που είναι αποτέλεσμα μελέτης πολλών ετών, ενώ μοιράστηκε και το όραμά της για το μέλλον. Η Βάγια, όπως η ίδια εξήγησε έχει έναν ακόμη σημαντικό συμβολισμό, να αναδεικνύει το φαινόμενο και να συμβάλλει στην προσπάθεια πρόληψής του, παρουσιάζοντας το «ταξίδι της ψυχής» δηλαδή της Βάγιας, που είναι αφιερωμένο στον αδικωχαμένο Βαγγέλη Γιακουμάκη.

«ΒΑΓΙΑ»: Ένας πολύτιμος «οδηγός» για την πρόληψη του σχολικού εκφοβισμού

- Μετά τον Φρίξο, έρχεται η Βάγια. Ανοίγει η βεντάλια των θεμάτων σε ότι αφορά την διαπαιδαγώγηση των παιδιών και πλέον μπαίνουμε και στη μεγάλη συζήτηση που έχει να κάνει και με τον σχολικό εκφοβισμό.

Η Βάγια είναι ένα βιβλίο, αποτέλεσμα προσπάθειας πάρα πολλών χρόνων και ουσιαστικά είχε ξεκινήσει πριν από δέκα χρόνια το 2011 όταν ήμουν εκπαιδευτικός στους Αρμένους. Είναι μια προσπάθεια να καλύψουμε το κενό ανάμεσα στη θεωρία και την πράξη σε ότι αφορά τον σχολικό εκφοβισμό. Αυτό, γιατί θεωρητικά εγχειρίδια υπάρχουν, έρευνες γίνονται και το θέμα αναδεικνύεται ακόμη περισσότερο, γιατί πριν δέκα χρόνια δεν μιλούσαμε τόσο ανοικτά όσο σήμερα για τον σχολικό εκφοβισμό. Το βιβλίο ήρθε σαν μια πρόταση πώς δηλαδή ένας εκπαιδευτικός και κυρίως μια σχολική μονάδα -γιατί είναι δουλειά ενός ολόκληρου σχολείου και μιας κοινωνίας για να προστατεύσουμε και να θωρακίσουμε τα παιδιά- μπορούμε πρακτικά να κάνουμε μια σειρά από δράσεις στο σχολείο με στόχο να δημιουργήσουμε ένα ασφαλές σχολείο.

- Είναι πολλά χρόνια που γίνεται αυτή η συζήτηση για τον σχολικό εκφοβισμό...

Ακριβώς. Στην Σκανδιναβία, γίνεται από τη δεκαετία του '80 περίπου. Στις αρχές του 2000 στη Φιλανδία είχαν γίνει οι πρώτες πολύ συστηματικές προσπάθειες, όχι μόνο ερευνητικές απότιμησης του φαινομένου και ακαδημαϊκής ανάδειξής του, αλλά και σε επίπεδο σχολείου. Τι μπορεί και τι πρέπει να κάνει δηλαδή το σχολείο. Στην Ελλάδα ανοίξαμε την συζήτηση δυστυχώς με την τραγική υπόθεση του Βαγγέλη Γιακουμάκη πριν από επτά περίπου χρόνια.

- Την είχαμε ανοίξει παλαιότερα, λίγο διτακτικά όμως και με την υπόθεση του Άλεξ. Έχω την αίσθηση ότι ανοικτίκαμε, το συζητάμε, συζητάνε τα παιδιά και οι γονείς, εκεί όμως που μένουμε πίσω είναι στο τι πρέπει να κάνουμε έτσι ώστε να ξέρει ο καθένας το ρόλο του, τα όριά του, μέχρι που πρέπει να φτάσει και να παρέμβει. Βάζετε θέματα στο επίκεντρο που αποτελούν τη σύγχρονη μάστιγα...

Ουσιαστικά αν το αναλύσουμε το πρόβλημα για να δημιουργούνται αυτές οι σύγχρονες μάστιγες είναι η ευαλωτότητα. Δηλαδή, ότι έχουμε ευάλωτα παιδιά και κοινωνίες και πάνω σε αυτή δημιουργούνται τα προβλήματα. Άρα θα πρέπει να ενισχύσουμε για παράδειγμα τα παιδιά στο σχολείο, αν μιλούσαμε για το σχολικό εκφοβισμό. Να τα προστατεύουμε και να τα βοηθήσουμε ώστε να μην είναι ευάλωτα. Ταυτόχρονα, ο σχολικός εκφοβισμός, δεν αφορά το θύτη και το θύμα μόνο. Είναι ένα συστημικό πρόβλημα. Αυτό που συμβαίνει δεν είναι ιδιωματικό, είναι δημόσιο, το βλέπουν κι άλλοι και αντιλαμβάνονται και έτσι κακοφορμίζουν οι σχέσεις σε μια ολόκληρη σχολική μονάδα. Εάν εμείς ως εκπαιδευτικοί έχουμε στόχο τη μαθησιακή εξέλιξη των παιδιών μας, θα πρέπει πρώτα από όλα να φροντίσουμε να είναι συναισθηματικά ασφαλείς. Κανένα παιδάκι σε ένα σχολείο δεν μπορεί να μάθει, αν νιώθει ότι εκφοβίζεται, αν νιώθει ανασφάλεια, θυμό, φόβο. Εμείς σαν εκπαιδευτικοί θα πρέπει να δημιουργήσουμε ένα κλίμα έτσι ώστε τα παιδιά που βάλλουν, να μην χρειάζεται να το κάνουν. Γιατί όσα το κάνουν -κατά βάθος- από τον εκφοβισμό αισθάνονται πως παίρνουν δύναμη, έχουν την δική τους προσωπική ανασφάλεια την οποία προσπαθούν να καλύψουν με το να βρουν έναν πιο αδύναμο από αυτά, που μπορεί να έχει μια διαφορετικότητα ως προς το στίλβωμα και να το κάνουν στόχο. Ο στόχος αυτού που βάλλει ασυνείδητα παίρνει δύναμη είτε γιατί οι άλλοι του αναγνωρίζουν ότι έκανε κάτι, είτε γιατί φοβούνται και

τον ακολουθούν. Ενδυναμώνουμε λοιπόν την ομάδα, όλη την τάξη μέσα από μια σειρά στοχευμένων δραστηριοτήτων, όπως προτείνει το Βάγια, προκειμένου τα παιδιά τα οποία παρακολουθούν να μην παίρνουν ούτε ουδέτερη στάση, ούτε ενεργητική στάση υποστηρίζοντας το θύτη. Αντίθετα να παίρνουν μια στάση που να λέει ότι εμείς αυτό δεν το δεχόμαστε. Να λέει ότι δεν δεχόμαστε κανένα συμμαθητή ή συμμαθήτριά μας να νιώθει έτσι, τον φόβο ή να αισθάνεται στο περιθώριο. Αναγνωρίζοντας ότι οι σχέσεις μας στο σχολείο πρέπει να χτιστούν στη βάση του σεβασμού, της αποδοχής και της συναίνεσης που είναι βασικές αξίες, δημιουργούμε ένα χώρο όπου όλα τα παιδιά νιώθουν ασφαλή για να μάθουν. Από την άλλη το μήνυμα για το παιδί που βάλλεται το οποίο περνάει είναι ότι το σχολείο, οι εκπαιδευτικοί και οι συμμαθητές είναι εδώ και ότι δεν είναι μόνο του. Από τις δικές μας εμπειρίες είδαμε ότι το πιο αρνητικό συναίσθημα σε ένα παιδί που δεχεται σχολικό εκφοβισμό, είναι ότι κανένας δεν κάνει τίποτα γι' αυτό. Ότι έχει μπει στο στόχαστρο αλλά κανένας δεν κάνει κάτι. Αυτό είναι πολύ βαρύ συναίσθημα, ειδικά για ένα παιδί που δεν μπορεί να εκλογικεύσει και να καταλάβει γιατί συμβαίνει αυτό. Το μήνυμα μέσα από μια συστηματική δόμηση της σχολικής μονάδας και μια συστηματική ενεργοποίηση των εκπαιδευτικών στην τάξη μέσα από αυτό το πρόγραμμα που προτείνουμε, είναι ότι το παιδί που βάλλεται δεν είναι μόνο του. Όλοι είμαστε εδώ. Όλοι θα προσπαθήσουμε να βοηθήσουμε. Αυτό από μόνο του δρα θεραπευτικά για το παιδί. Το Βάγια έχει δοκιμαστεί σε σχολεία στα Χανιά, ξέρουμε και όπως μας είπαν και οι διευθυντές ότι μπορεί να βοηθήσει στη δημιουργία καλών σχέσεων μέσα στο σχολείο και ουσιαστικά αυτό είναι και το θετικό μήνυμα. Οι εκπαιδευτικοί μπορούμε να κάνουμε πολλά πράγματα, απλά πρέπει να τα βάλουμε ως προτεραιότητα στη δέσμευσή μας.

- Δεν θα ήταν πολύ πιο οργανωμένη η προσπάθεια, ώστε να πετύχουμε το επιθυμητό αποτέλεσμα αν όλα αυτά τα είχε σε μια πιο ουσιαστική γραμμή η πολιτεία; Αν δηλαδή δεν ήταν κατά μέρους πρωτοβουλίες ανθρώπων που έχουν μια ευαισθησία και ένα όνειρο παραπάνω; Δεν φαίνεται αυτό ακόμη να το αγκαλιάζει η πολιτεία και να το

κάνει κανόνα από την αρχή μέχρι το τέλος.

Σαν ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα δεν παίρνουμε βραβείο οργάνωσης και συστηματικότητας. Αυτό είναι και ένα μεγάλο μας έλλειμμα. Έχουμε δυναμικό και από την πλευρά των εκπαιδευτικών και των ακαδημαϊκών, έχουμε όραμα αλλά δεν μπορούμε να το συνδυάσουμε όλο αυτό συστηματικά και οργανωμένα. Εκεί είναι που λάνταει. Για μένα αυτό δεν είναι δικαιοσύνη. Το ότι το σύστημα δεν βοηθάει δεν μπορώ να το έχω ως πρόσφατο, να μην κάνω εγώ κάτι γι' αυτό που συμβαίνει.

- Αν όμως στριγγίζεται η πρωτοβουλία οποραδικά, μπορούμε να προχωρήσουμε σε ένα ευρύτερο πλαίσιο;

Κάνουμε δουλειά σε ένα μικρό χώρο, η οποία μπορεί σταδιακά να μεγαλώσει. Είμαι αισιόδοξη. Δεν μπορούμε να τα περιμένουμε όλα από το σύστημα το οποίο έχει τα αρνητικά του και το εποσημαίνουμε κάθε φορά. Όταν ξεκινούσαμε στους Αρμένους, είχαμε αναφερθεί σε ορισμένα περιστατικά και με τους συναδέλφους, τα οποία μας αποσούσαν. Αυτό που κάναμε είναι ότι διαβάσαμε για το σχολικό εκφοβισμό, αρχίσαμε να μελετάμε, βλέπαμε προγράμματα, προσπαθήσαμε εμείς να φτιάξουμε δράσεις σε μια εποχή πριν δέκα χρόνια που όλο αυτό ήταν λίγο «γκρίζα ζώνη» και άγνωστο. Κάναμε όμως κάτι το οποίο ήταν θετικό, γιατί δημιουργούσε καλή σχέση μεταξύ των παιδιών και με τους γονείς. Δεν θα σταματήσουμε την προσπάθεια. Δεν μπορούμε να περιμένουμε να αλλάξει το σύστημα για να κάνουμε κάτι. Ξεκινάμε να κάνουμε κάτι προσπαθώντας να δείξουμε στο σύστημα και σε αυτούς που είναι σε θέσεις που λαμβάνουν αποφάσεις, ότι μπορούν να γίνουν πράγματα. Πάιρνεις ένα σχολείο όπου γίνονται πράγματα και το κάνεις μοντέλο, δίνεις στους εκπαιδευτικούς τη δυνατότητα να εξηγήσουν και σε άλλους πως το κάνουν και σταδιακά αυτό γίνεται γνωστό και ευρύτερα.

Περιμένω οι μάχιμοι εκπαιδευτικοί να κάνουν πράγματα και γίνονται ήδη πολλά, από την άλλη το Υπουργείο να προσπαθήσει και όπως όλοι μαζί ταυτόχρονα να βάλουμε φωτεινά σήματα και να προσπαθήσουμε να τους πετύχουμε.

Αυτό που το βιβλίο στοχεύει να περάσει είναι ότι ο σχολικός εκφοβισμός επηρεάζει ολόκληρη τη σχολική κοινότητα, τους γονείς και τις οικογένειες. Μπορεί να είναι συχνά ο λόγος που ένα παιδί παύει απλά να υπάρχει στο σχολείο. Αν αφήσουμε αυτά τα παιδιά έρμαιο της κατάστασης αυτής, είναι σαν να στερούμε δυναμικό από τη χώρα μας και να βάζουμε μια βόμβα στα θεμέλιά μας. Πρέπει να βοηθήσουμε να δημιουργηθεί ένα ασφαλές σχολείο. Αυτό γίνεται. Το σχολείο είναι το όραμα που μπορούμε να δούμε, για το πως θέλουμε τα παιδιά, πως θέλουμε τους ενήλικες του μέλλοντος.

- Ποιο θα είναι το ταξίδι της Βάγιας από εδώ και πέρα;

Έφτιαξα το βιβλίο αυτό σαν πρακτική πρόταση. Ελπίζω να ταξιδέψει στις σχολικές βιβλιοθήκες, να φιλομετρηθεί και να δουλεύει από εκπαιδευτικούς και στις τάξεις αλλά και στο σχολείο τους. Επειδή το πρόγραμμα δουλεύει πολλά χρόνια και το βιβλίο γηκε αργότερα, η ονομασία Βάγια ουσιαστικά είναι η ψυχή του Βαγγέλη Γιακουμάκη. Στον πρώτο κύκλο, γιατί είναι ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα που στις μικρές τάξεις του δημοτικού η ψυχή αυτή, η Βάγια -την οποία τα παιδιά την δημιουργούν όπως θέλουν- τα ακολουθεί κάθε φορά που γίνεται το πρόγραμμα. Νιώθω ότι είναι σαν να τα προστατεύει η παιδάκια μας. Ελπίζω να βοηθήσει τους εκπαιδευτικούς και έστω και με μια άσκηση κάθε φορά, η ζωή των παιδιών μας να γίνεται καλύτερη στο σχολείο.